

Socialdepartementet, 103 33 Stockholm

Promemorian Språkplikt – Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd (S2019/05353/FST)

Tillsammans med andra samhällsaktörer tar Svenska kyrkan ett delat ansvar för samhällsutvecklingen och bidrar till välfärden. Kristen tro levs i världen och förpliktigar till ett engagemang för människor och deras livsvillkor. Utifrån kristen människosyn vill Svenska kyrkan bidra till en social och ekonomisk hållbar samhällsutveckling. I Svenska kyrkans församlingar runt om i landet, som en del av det diakonala uppdraget, pågår en omfattande verksamhet av social och stödjande karaktär för de som är nya i Sverige. Språkkaféer och samhällsvägledning är två sådana exempel. I dessa verksamheter utgår Svenska kyrkan från en grundläggande tilltro till individens förmåga och vilja att ta ansvar.

Det är mot denna bakgrund som Svenska kyrkan yttrar sig över promemorian.

SAMMANFATTNING

- Svenska kyrkan ställer sig i huvudsak positiv till den föreslagna lagändringen.
- Svenska kyrkan ställer sig kritisk till ordvalet ”språkplikt” och att denna plikt enbart formuleras som ett budskap till den enskilde.
- Svenska kyrkan välkomnar initiativen som beskrivs i promemorian för att stärka föräldraledigas förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden efter föräldraledigheten.

SYNPUNTER PÅ FÖRSLAGET

Kunskaper i det svenska språket är en viktig del av en integrationsprocess. Svenska kyrkan ställer sig i huvudsak positiv till den föreslagna ändringen i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). Samtidigt konstaterar kyrkan att det till följd av etablerad rättspraxis redan finns ett krav på att vid behov delta i grundutbildning i svenska för att stå till arbetsmarknadens förfogande. Således kodifierar den föreslagna lagändringen gällande praxis.

Svenska kyrkan ställer sig dock kritisk till ordvalet ”språkplikt” och att den formuleras som ett budskap till den enskilde. Insatsen förutsätter att kommunen erbjuder svenskundervisning och lagförslaget skulle därför också kunna formuleras som ett budskap till kommunen för att tydliggöra vikten av att den erbjuder denna insats. Socialtjänstens huvuduppgift i frågan om ekonomiskt bistånd är att tillsammans

med den enskilde hitta en långsiktig lösning på den enskildes försörjningsproblem. Uppgiften är att förstärka och komplettera människors egna resurser. Bedöms brister i svenska språket vara ett hinder för den enskilde så bör det vara kommunens uppgift att erbjuda undervisning i svenska. I stället beskrivs i förarbetet till lagändringen hur kommunernas frihet att anpassa insatserna utifrån sina förutsättningar består. I det nya lagförslaget fokuseras således endast på den enskildes skyldighet att delta i sådan undervisning. Men språkundervisningen skulle också kunna formuleras som en rättighet för den enskilde, inte bara en skyldighet.

Fattigdom har genom historien förklarats på olika sätt. Genom hela det sociala arbetets historia har det förekommit tankar om att fattigdomen är den enskildes eget fel. Istället för att hitta förklaringar till fattigdom på ett strukturellt plan så har den behövande stigmatiserats. Socialtjänstlagens införande innebar ett skifte bort från detta synsätt. Istället betonades självbestämmanderätt och integritet. För att erhålla ekonomiskt bistånd har det, enligt forskning, nu återigen kommit att krävas alltmer av motprestationer av bidragstagarna. Lagförslaget, och inte minst uttrycket "språkplikt", kan uppfattas som att ansvaret åter läggs över på den enskilde, även om det inte är syftet.

Svenska kyrkan vill uppmärksamma vikten av tillit. Det är en av grundstenarna i ett demokratiskt, jämlikt och socialt hållbart samhälle. Utgångspunkten bör vara att människor vill göra rätt för sig, att de vill bidra till samhällsgemenskapen, och att varje människa också har resurser till detta. För Svenska kyrkan är ett rättighetsbaserat perspektiv centralt. Ett tydligt syfte med ett rättighetsbaserat arbete är att rusta människor och stärka deras kapacitet att vara delaktiga i att förändra sin egen situation. Samhällets uppgift bör även fortsättningsvis vara att erbjuda hjälp till självhjälp för att frigöra den enskildes egna resurser. De insatser som ges bör bygga på motivation, och uppfattas som en hjälp. Naturligtvis är det parallellt viktigt med tydlighet, och att det för att få sina rättigheter tillgodosedda också behövs fullgörande av vissa skyldigheter.

Svenska kyrkan välkomnar initiativen i promemorian om att stärka föräldraledigas förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden efter föräldraledigheten. Det är positivt att Sveriges kommuner och regioner kartlägger och ska sprida goda exempel på kommunernas verksamheter som syftar till att föräldralediga får stöd i sin språkinläring genom samordning av öppen förskola och språkinsatser. Svenska kyrkan har lång erfarenhet av att driva öppna förskolor och vill därför påminna om det alltid är föräldrarna som har ansvaret för sina barn på en öppen förskola. Det är därmed viktigt att insatserna anpassas med hänsyn till barnens behov av omsorg från sina föräldrar.

Svenska kyrkan vill slutligen framhålla vikten av att de skäl som anses som godtagbara för att inte delta i grundutbildning i svenska inte blir för snäva utan tar hänsyn till de enskilda individernas situation.

Uppsala den 12 mars

På kyrkostyrelsens vägnar

+ Antje Jackelén
Antje Jackelén

Ärkebiskop, ordförande

Gunilla Hallonsten

Avdelningschef